

Opetusministerin kuuleminen valtion talousarviosta vuodelle 2025

Eduskunta

Valtiovarainvaliokunta, sivistys- ja tiedejaosto

Jaoston kokous 8.11.2024

Vuoden 2025 talousarviossa opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokan määrärahataso on noin 8 mrd. euroa. Määrärahamuutokset aiheutuvat ensisijaisesti hallitusohjelman mukaisista lisäyksistä sekä sopeuttamistoimenpiteistä. Hallitusohjelman mukaisia lisäyksiä ovat varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen vahvistaminen, jonka taso nousee 100 milj. euroon.

Keskeisimpiä sopeuttamistoimenpiteitä vuonna 2025 ovat valtionavustusten tason aleneminen 60 milj. eurolla sekä hallitusohjelman mukaisen tuottavuusohjelman ja toimintamenojen vähennys noin 30 milj. eurolla. Ensi vuodelle päätetyt valtionavustusten sopeutukset jakautuvat toisen asteen ammatillisen koulutuksen rahoitukseen (20 miljoonaa euroa), Opetushallituksen jakamiin valtionavustuksiin (5 miljoonaa euroa), taiteen ja kulttuurin rahoitukseen (17,4 miljoonaa euroa), tieteen edistämisen valtionavustuksiin (4 miljoonaa euroa) ja nuorisotyöhön ja liikuntaan (13,7 miljoonaa euroa).

Tuottavuussäästöjä ja muita toimintameno säästöjä vuodelle 2025 kohdistuu yhteensä 29,8 milj. euroa. Niistä 14,6 milj. euroa toteutetaan lakkauttamalla opetustoimen henkilöstön täydennyskoulutuksen erillisrahoitus, 10 milj. euroa vähentämällä kertaluonteisesti Opetushallituksen käyttöön asetettuja valtionavustuksia sekä vähentämällä virastojen perustoimintamenoja 5,2 milj. euroa.

Varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus ja vapaa sivistystyö

Varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä vapaan sivistystyön vastuualueilla talousarviossa on merkittäviä panostuksia laadukkaiden ja tasa-arvoisten palveluiden järjestämisen edellytyksiin sekä kehittämistoimintaan.

Opetusministerin vastuulla olevien varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen rahoituksesta valtaosa sisältyy valtionvarainministeriön pääluokkaan osaksi kuntien peruspalveluiden rahoitusjärjestelmää. Opetus- ja kulttuuritoimi osallistuu aktiivisesti peruspalveluiden valtionosuuksien budjetointiprosessiin.

Perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen kehittämiseen ehdotetaan hallitusohjelman toimenpiteiden vuoksi 50 milj. euron lisäystä vuodelle 2025. Määrärahalisäys kohdistetaan hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti perusopetuksen vahvistamiseen, eli mm. oppimisen tuen uudistamisen toimenpiteisiin, yksityisten opetuksen järjestäjien rahoituksen nostamiseen 100 prosenttiin sekä perusopetuksen vähimmäistuntimäärän kasvattamiseen 3 vuosiviikkotunnilla. Lisäksi koulukiusaamisen vastaiseen työhön osoitetaan 5 miljoonaa euroa ja varhaiskasvatuksen henkilöstöpulaa pyritään helpottamaan luomalla varhaiskasvatukseen täydennyskoulutusmalli, johon osoitetaan 6 miljoonaa euroa.

Vapaan sivistystyön osalta ruotsinkielisen kotoutumiskoulutuksen tarjontaa vahvistetaan miljoonalla eurolla ja maahanmuuttajanaisten kielikoulutukseen osoitetaan 5 miljoonaa euroa.

Ammatillinen koulutus ja lukiokoulutus

Ammatilliseen koulutukseen ja lukiokoulutukseen ehdotetaan 1,370 miljardia euroa, mikä on 48 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuoden 2024 varsinaisessa talousarviossa. Talousarvioesitykseen sisältyy pääosin valtionosuusmäärärahaa ammatilliseen koulutukseen 2,067 miljardia euroa ja lukiokoulutukseen 904 miljoonaa euroa. Luvut sisältävät ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen valtionrahoituksen lisäksi kuntarahoitusosuuden, jonka osuus on ammatillisessa koulutuksessa 1,095 miljardia euroa ja lukiokoulutuksessa 570 milj. euroa. Ammatillisen koulutuksen määrärahaan sisältyy myös valtionavustuksina myönnettävää strategiarahoitusta 3 milj. euroa.

Ammatilliseen koulutukseen kohdistuu vuonna 2025 yhteensä 120 miljoonan euron sopeutustoimet. Pohjalla on kehysriihessä sovittu 100 miljoonan euron sopeutus, johon budjettiriihen päätöksen myötä lisätään edellä todetun mukaisesti 20 miljoonaa euroa. Säästö toteutetaan siten, että rahoituksen ja opiskelijapaikkojen vähennyksiä ei kohdenneta perusopetuksen päättävien nuorten eikä vailla ammatillista perustutkintoa olevien koulutukseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö vähentää koulutuksen järjestäjien rahoituksen perusteena olevien tavoitteellisten opiskelijavuosien määrää ja varmistaa ohjauksella, että vähennykset kohdistetaan erityisesti aikuisille, jo toisen asteen ammatillisen perustutkinnon tai korkeamman asteen tutkinnon suorittaneille, järjestettävään ammattitutkinto- ja erikoisammattitutkinto- sekä perustutkintokoulutukseen.

Opiskelijan oikeutta oppimisen tukeen vahvistetaan ammatillisessa koulutuksessa ja lukiokoulutuksessa mukaan lukien tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (TUVa). Tarkoitukseen ehdotetaan molemmille sektoreille pysyvää 10 milj. euron lisärahoitusta. Tavoitteena on sujuvoittaa nivelvaiheen koulutusvalintoja, vähentää koulutuksen keskeyttämistä, parantaa opiskelijoiden edellytyksiä tutkinnon suorittamiseen ja vahvistaa opiskelijoiden hyvinvointia.

Hallitus on linjannut toimenpiteistä normikevennyksiksi ja muiksi toimiksi kuntien maksutulopohjan vahvistamiseksi. Ammatillisessa koulutuksessa kevennetään henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatimisprosessia ja luovutaan osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelman laatimisvelvollisuudesta. Lukiokoulutuksessa luovutaan opetussuunnitelmaan perustuvan vuosisuunnitelman laatimisvelvollisuudesta sekä kevennetään kodin ja oppilaitoksen yhteistyövelvoitteita. Toimet normien purkamiseksi vähentävät ammatillisen koulutuksen rahoitusta 4 milj. euroa ja lukiokoulutuksen rahoitusta 1 milj. euroa.

Hallituksen kehysriihessä päättämää toisen asteen koulutuksen oppimateriaalien maksuttomuuden rajausta ei toteuteta. Korvaavina säästötoimina vuonna 2025 vähennetään ammatillisen koulutuksen strategiarahoituksen määrää 4 milj. eurolla sekä ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen hankerahoitusta 2 milj. eurolla. Vuodesta 2026 lukien rahoituksen vähennys on yhteensä 12 milj. euroa.

Kirkollisasiat

Evankelis-luterilaisen kirkon yhteiskunnallisten tehtäviin (hautaustoimeen, väestökirjanpitoon ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpitoon) osoitettuun määräraha ja ortodoksiselle kirkolle maksettava avustus vähenevät yhteensä 20 milj. eurolla. Vähennys aiheutuu siitä, että hallitus päätti keväen 2024 kehysriihessä muun muassa poistaa kunnallisverotuksessa tehtävän ansiotulovähennyksen julkisen talouden tasapainottamiseksi. Ansiotulovähennyksen poistaminen ja työttömyysvakuutusmaksun aleneminen johtavat evankelis-luterilaiselle kirkolle ja ortodoksiselle kirkolle kerättävän kirkollisveron kasvuun yhteensä 49,3 miljoonalla eurolla.

Verotulojen siirtymistä valtiolta kirkkoille kompensoidaan kohdistamalla yhteensä 20 miljoonan euron leikkaus evankelis-luterilaiselle kirkolle eräiden yhteiskunnallisten tehtävien hoitamiseksi maksettavaan valtion rahoitukseen ja ortodoksiselle kirkolle maksettavaan valtionavustukseen. Leikkaukset tehdään kirkollisverotuottojen suhteessa siten, että evankelis-luterilaisen kirkon osuus on 98 % (19,6 miljoonaa euroa) ja ortodoksisen kirkon osuus on 2 % (400 000 euroa). Hallitus seuraa kirkollisverotuoton kehitystä ja ryhtyy toimenpiteisiin, jos tuotto ei kasva vuonna 2025 vähintään 20 miljoonalla eurolla.

Leikkausten jälkeen evankelis-luterilaisen kirkon yhteiskunnallisiin tehtäviin osoitetaan noin 105 miljoonaa euroa ja ortodoksisen kirkon valtionavustukseen noin 2,4 miljoonaa euroa.